

Den første mislykkede Nordpolsfærd.

Men Amundsen havde ikke glemt sin oprigtige Plan, og allerede under Hjemrejsen var han ivrig optaget med Forberedelserne til sin Hovedopgave: den store Nordpolsfærd, som skulde afgaa fra San Francisco i Juni 1913 med Point Barrow som foreløbigt Maal. Men saa kom Krigen og hele Planen blev udsat.

I 1916 genoptog Amundsen Forberedelserne. Staten byggede ham et nyt Skib »Maud«, en en glimende Ishavsskude, der skulde kunne staa for de sværeste Isstrækninger. Planen blev ændret, saaledes at Ekspeditionen skulde følge Nansens Rute langs Europas og Asiens Nordkyst.

»Maud« lettede fra Oslo den 25. Juni 1918. Resultatene af denne Ekspedition blev ikke som ventet. Amundsen havde haabet at slippe ind i Isen og saa af Strømmen blive ført hen i Nærheden af Nordpolen. Det gik ikke. Isen standsede Gang paa Gang »Maud«, og i to lange Vintre laa den frosset fast i Farvandet nordfor Sibirien. Den 27. Juli 1921 ankrede »Maud« op paa Nomes Red. Her forlod Størstedelen af Besætningen Skibet, men med en Del Eskimoer ombord gik Amundsen den 8. August samme Aar paa ny ud i Isen. Det lykkedes ham dog ikke at komme ind i Isdriften i de efterfølgende Aar, og tilsidst maatte Forsøgene opgives paa Grund af økonomiske Vanskeligheder.

Denne kostbare Ekspeditionens lidet glørværdige Resultat skabte nogen Bitterhed mod Amundsen i Norge. Hans Kreditorer erklærede ham Konkurs, og nogen særlig Hyldelse fik han ikke ved Hjemkomsten.

Det 20. Aarhundredes Trafikmidler i Polarforsknings Tjeneste.

I nogle Aar holdt Amundsen sig i Ro, men hans Ærgerrighed og Forskertrang drev ham atter op til Polaregnene. Under sit lange Ophold i Amerika lærte Amundsen Flyvemaskinens fortreffelige Egenskaber som Trafikmiddel at kende; og han besluttede at foretage en Flyvning fra Kingsbay paa Spitzbergen til Nordpolen. To norske Flyvere Riiser-Larsen og Dietrichson tilbød at føre Maskinerne. Det lykkedes som bekendt ikke Amundsen at naa helt frem til Polpunktet. Maskinskade og Ængstelse for Benzinsmangel paa Hjemturen tvang Flyverne ned i en Vaage ca. 80 Mil fra selve Polen. I 21 Dage arbejdede Ekspeditionens Deltagere med at lave en Startbane paa Isen saaledes, at en af Flyvemaskinerne kunde starte. Det lykkedes under store Vanskeligheder at slippe bort fra Isen og utvivlsomt den visse Død. Mange havde opgivet Haabet om nogensinde at gense Amundsen og hans Mænd, og stor var Gensynsglæden, da de »alle en Dag velbehødent vendte hjem til Kingsbay.

Amundsens sidste og store Færd over Polaregnene var Luftskibsekspeditionen i Foraaret 1926. Læserne kender Enkeltighederne fra denne Færd. Amundsen naaede sit Maal, idet Luftskibet »Norge« passerede hen over Polpunktet og fortsatte videre over det udforskede Omraade til Alaska, hvor det blev ødelagt under Landingen i Bjergegnene Nord for Nome. Paa Færden lærte Nordmændene Nobles Temperament

at kende, og det er just ikke rosende Ord. Amundsen har skrevet om den italienske Luftskibs-Generals Opførsel paa Turen.

Der var ingen Venskabsbaand, der bandt de to Mænd sammen men nu da Ulykken havde ramt Nobile, da Døden truede ham midt i Palarhavets Ismaer var Amundsen den første til at tilbyde sin Hjælp. Det blev ikke ham, der reddede Nobles Liv, men det vilde have glædet ham at vide, at det blev en Nordbo, der tilsidst bragte den uerfarne italienske »Polarforsker« tilbage til Civilisationen.

Ligesom Fridtjof Nansen er Norges største videnskabelige Polarforsker, og den, som har grundlagt den moderne Polarpraksis, saa bør det vel siges om Roald Amundsen, at han er den norske Polarforsker, som i Praksis har løst større Opgaver end nogen tidligere Polarforsker.

Føroya Løgting 1928.

Hosdagin 2. august.

Chawinistiskt flaggrumbul.

Fyrsta mál á dagskráini var fyrispurningur frá Jóhannesi Patursson til amtið, hví tað ikki hjá Havnar býarstýri var at-gengd til at hava norskt flagg á stong undir norðmannavítj-anuni.

Amtmaðurin var fyrsti roðari — málið var jú beinvegis hans-ara —

Eftir forimuni royndi Amtmaðurin at lata »Føroya Social-Demokrat, fða sin part av skýla-uni fyri tað, ið hent var, tí norska flagginum viðvíkjandi.

Amtmaðurin greiddi frá, at tað, tá ið Havnar býarstýri hevði gjørt samtykt um, at skipa fyri og taka imóti norð-mannum, var framkomin ein grein í Social-Demokratinum, sum sýndi at fólk her í Havn ikki vóru so fegin við hesa býráðssamtykt, og skillegt var, at fleiri hagarar í býnum vóru av somu áskoðan. Og tá ið tað frættist, at ætlanin var at flagga við norsku flaggi, gjørdi hin setti fátin býarstýrið kunnugt við eina lógtreyt av 1854, ið viðvíkur fremmandum flogum, hvar forboð er fyri at flagga við øðrum flogum enn »Danne-brog«. Samstundis fekk býar-stýrið at vita, at tað við at søkja loyvi hjá statsministeri-num kundi fáa dispussition. Býarstýrið hevur so, i staðin fyri at søkt loyvið til hetta, vundið hitt norska flaggið um stongina, har Norðmenn stiga á land.

Jóannes Patursson vístí at siga frá, at Føroyingar yvirhov-ur, ið komnir vóru til Havnar, vóru harmir um tað sum hent var, tí norska flagginum við-víkjandi. Tað er skilaleyst, at ein krigsslóg skal kunna forða fyri, at vit í friðatíðum kundi taka móti gestum, ið komu higar lands, og sýna teim tann heiður, at hava gestanna merki á stong. Nú er tað soleiðis háttáð eftir tí, ið amtmaðurin ber fram her á tingi, at gamlar lógreglur her eru forðandi fyri at sýna gestum tann blíðskap, sum Føroyingar eru kendir fyri at sýna gestum, vinum sum fíggjandum. Tað hevur verið gamalt her á landi, at tá ið maður er komin inn um dýr-ar, so sínist honum tann blíð-skapur, húsbondin er forur fyri. At lógreglan her hevur verið so strangliga yvirhildin völdi, at tað stóðu so nógv flaggstengur

berar í Havn í Ólavssokudogu-num.

M. S. Viðstein segði at javn-aðarmenn hovdu í telt at halda seg uttanfyri kelligi, ið ventaðist at standa av hesum flaggrumb-ulí. Men amtmaðurin hevur verið so beinasamur, at drigið fram nakað, sum ein »anonym-ous« innsendar í »Føroya Social-Demokrat« skrivur, hvar fram-førdur var ein kritikkur av Havnar býarstýri, ið hevði pá-tikið sær nevndu uppgávu, um somu tíð, sum býráðið prakti-serar nakað annað, ið lógin heimilar teim — men kemur borgarunum ógvuliga illa við. Greinin, ið stóð í okkara blað, var als ikki á nakran hátt framkomin, sum nakar illvilji móti norðmönnum. Greinin hevði als ikki hesa ætlan.

Tað er nakað nógv avgjort av amtmaninum, at draga javn-aðarmenn inn í hettar stríðið bert við eini anonymari blað-grein til grund.

Annars er tað skiligt at hen-da hending her í Havn, hvar hitt norska flaggið soleiðis var viðfarið, vil óivað fáa fylgjur, og hevur longu fingið sínar fylgjur í tí, at útvarparin í Bjørgvin í gjárkvöldið rópti út, so tað hoyrðist víða hvar um heimn, at »en liten em-betsmand« í Thorshavn» hevði forðað fyri hinum norska flagginum at bleikra á stong. So eru vit longu komnir so langt út, at fylgjurnar kunna gerast til eina millumlanda ósemju. Og tá ið longu so langt er komið, so vil eg mæla til, at flaggmálið fer í nevnd, og at javnaðarmenn fáa ein mann inn í hesa nevnd. Vit høvdu ikki ætla at lagt upp í hesum máli; men tá ið amtmaðurin hevur beint okkum inn í hetta stríðið, so mega vit taka stóðu her. Sjálvsagt er at henda lóg-skipanin, sum völdi at soleiðis fór fram, tá ið Norðmennirnir vóru her, nú fyrirbestast, so slíkt ikki hendir lýðari.

Amtmaðurin heldt ikki, at tað var nokur grund hjá Viðstein, at fara so harðliga fram, tí hann hevði víst á hesa grein í »Social-Demokrat«inum. Fólk vóru av ymmissi áskoðan um hesa norsku vítjan, harfímillum var greinin, ið sipað var til.

Jóannes Patursson framhelt hetta ósomuliga í tí, at hin setti politimeistarinn ikki hevði borið umsókn fram til ríkisstýrið, sum býarstýrið hevði biðið hann um. Hann hevði hugsað sær, at hetta skuldi komið til endiliga avgerð á einum seinri fundi, men tá ið uppskot er komið fram um at málið fer í nevnd, so vildi hann ikki verða imóti hesum.

Andrass Sámálsson helt ikki, at harmurin um hetta, ið hendi í Havn viðvíkjandi tí norska flagginum, var so djúptgangandi. Og her er einki annað hent, enn at býráðið í Havn, i staðin fyri at søkja loyvi til at flagga við norsku flaggi, hevur valt at hildi tað, i lógin stendur. Tað er ikki sket nakað lógbrot, tvørtur imóti, lógin er hildin og lóg eigur at vera hildin. Hvát, ið róparin yvuri í Noregi hevur sagt um »en liten embetsman« er tí eisini bert tí, at hann hevur fingið rong tíðindi úr Føroyum. Hví henda sakn skal í nevnd, dugi eg ikki rætti-liga væl at skilja, men skal hon fara í útválg, so vil eg ynskja at hon má koma í eitt »begrav-elsesudvalg«.

Debess greiddi frá tilbúðinum. Telefonringing til hansara frá politimeistarinum, gjørdi honum ávaring viðvíkjandi flagging, at lógin segði so og so, og hevði hann biði fátan um at søkt

teimum loyvi til at nýta tey norsku floggini, ið býráðið hevði keypt vegna móttøku Norðmanna. Og tá ið vit frættu í býráðnum, at einki var gjørt av politi-meistarinum fyri at hilt norska flaggið kundi havast uppi, so samdust vit um at vinda tey um stongina, so høvdu vit ein-ki ólógligt gjørt.

Johs. O. Joensen segði seg ikki frá býráðnum at kenna nakað til at býráðið hevði samtykt at keypa norsk flogg. Er tað av-gjort har niðri, so er tað ikki á almennum fundi, men í onk-rum kova. Býráðið eigur nógv donsk flogg, sum keypt vóru tá ið kongur var í Føroyum.

Effersøe: Eg haldi ikki, sum onkur talari vil halda, at hettar er ein lítill sak, men eg haldi, at tað er ein alvorlig sak, navn-liga av tí, sum Laurentius Við-stein hevur sagt um tað, ið hent er í Noreg. Og sakn eigur at fara í nevnd. Hettar, sum fram er komið í Noreg í hesum dog-um, er eitt útslag av tí, sum ofta hevur verið frammi í »Tid-dens Tegn«, eitt blað sum eg lesi nógv. Har visir tað seg, at tað her í Føroyum er eitt »Tele-gram-Bureau«, sum sendir »tendentios« telegrammir til hetta chawinistiska norska blað. Men høvudsmaðurin í hesum, ið staði hevur av tí, ið her hevur verið frammi, visir seg, nú alt kemur til alt, at vera Hr. Debess. Hann er maðurin, sum hevur sett alt hetta í verk, og at tað hevur eydnast honum, tað visir tað, ið nú fylgjur.

Debess segði seg einki annað ilt at hava gjørt enn tað, at hann hevur vent sær til býráðið um at fyrireika móttøku av Norð-mannum, eins og gjørt var í Hjalldandi og aðrastaðni. Hann vildi ikki, at Havnin skuldi gera sær fyri skommum, og tað eydnaðist, tað er alt.

M. S. Viðstein: Hvát ið Andrass Sámálsson sigur um tað, sum Norðmaðurin í Bjørg-vin hevur sagt, so var tað fram-ført sum ein grein av fylgju-num frá flagsakini her í Havn; somikið meira sum lagt var afturat, at man í Oslo ventaði at fáa ein umskyldning frá tí danska justitsministerinum. Alt hetta vildi verið umgingið, um henda Noregsvítjanin fór fram í lagið og ikki í ólagi. Tað hóvur illa, at tað frá hasum horninum verður talað um norska chawinismu, tá ið saman-borið verður við danska chawinismu. Eg haldi, at málið eigir at fara í eina 3-mannanevnd.

(Flaggmálið varð beint í eina 3-mannanevnd: J. Patursson, M. S. Viðstein og Andr. Sámals-son).

Redaktør Marinus Kristensen afgaaet ved Døden.

»Social-Demokraten«s Redak-tør Marinus Kristensen er, efter at have været dødsyng i flere Maaned, Natten til 31. Juli afgaaet ved Døden.

Med Marinus Kristensens Død li-der det danske Socialdemokrati et stort og smerteligt, tilmæd uerstat-teligt, Tab.

Som politisk Skribent og Agita-tør har han i det danske Social-demokratis Historie skabt sig et Navn, hvis Glorie sent vil blegne.

Marinus Kristensen blev kun 37 Aar gammel.

Vinduer, Døre og Lister.
Godt og billigt Arbejde.
Hugo Øster's Maskinsnedkeri,
Tlf. 216, Thorshavn. Tlf. 216.

D. D. P. A.

Skipafelagið Føroyar.

Det har undret flere end mig, at der aldrig har syntes at være noget godt Forhold mellem det store »danske« Petroleumsselskab og det færøske Dampskibsselskab.

Inden Knud Lützen overtog Agenturet for D. D. P. A., talte Folk om at »Tjaldur« ikke havde nogen Petroleum til Kolleford. Dette forandrede en hel Del efter at Hr. Knud Lützen havde overtaget Representationen. Det var jævnligt at »Tjaldur« i den Tid var i Kolle-fjord med Petroleum, foruden at der kom store Kvanta op her i Thorshavn.

Dette Forhold synes nu plud-selig at være forandret siden Hr. Valdemar Lützen har over-taget Agenturet for D. D. P. A. »Tjaldur« har næppe været i Kolleford siden, og hvad værre er, synes det at være noget, der er System i, at »Tjal-dur« ikke skal faa Last fra D. D. P. A., eller fra V. Lützen — hvem man nu skal tilregne Ansaret for det.

Engang da »Island« ankom hertil i Sommer, kom der 50 Td. Petroleum med den, man mente dengang, at det var meget umotiveret, da »Tjaldur«, som jo var 5 Dage i Forvejen, ingen Petroleum havde med til D. D. P. A.

Man staar ganske uforstaaende overfor Spørgsmaalet, for man ved, at Hr. Lützen og de ledende Mænd indenfor Skipafelagið er specielle Venner.

Spørgsmaalet maa uvilkkaarlig blive: Er Valdemar Lützen ikke saa meget Mand, som hans Broder, Knud Lützen, at han kan gennemtrumfe overfor D. D. P. A., at Petroleum skal sendes til Færøerne med »Tjal-dur«, eller er Hr. Lützen en Fjende af Det færøske Dampskibsselskab, og mener at bruge sin Magt i Alliance med D. F. D. S. for at forsøge at knække Skipafelagið?

At der er et vist System i det fik jeg at se, da jeg stod paa »Tjaldur«s Dæk sidste Torsdag, da baade »Tjaldur« og »Sleip-ner« laa paa Reden. Der kom en Baad ud med tomme Ton-der og jeg gjorde mig rede til at tage imod Baaden — men Tak, den gik forbi »Tjaldur« ombord i »Sleipner«.

Man kan ikke nægte, at det ser meget demonstrativt ud, hvad nu Meningen ellers kan være, og man kan ikke lade være at undres over at Byråds-formand V. Lützen, der er fuldt ud vidende om, at der er flere thorshavnske Skatteydere, der faar deres Udkomme ombord i Skipafelagið Føroyars Skibe, og det Arbejde der falder af i Land, er ogsaa et Bidrag til Thorshavn, at der dog ikke be-tænker sig aabenlyst at have erklæret det færøske Dampskibsselskab Krig.

Thorshavnske Arbejdere! Føl med Udviklingen af det, der nu er begyndt mellem Hr. Lützen og Skipafelagið.

Arbejdsmand.

Da D. D. P. A. i den sidste Tid har været omtalt i den